וגזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה . שיהא חיבור : ועל הזאה שבשעת מלאכה . שלא יהא חיבור הלכך חיבור לטומאה לעולם ואין חיבור להזאה כלל : לחין מחמת עצמן . משקין שטופלין עליהן משיבשו : ה"ג מוכין לחין מחמת עצמן היכי משכחת לה : ממרטא דביני אטמי . מלמר הממרט מבין ירכותיה של בהמה שהוא מלא זיעה והוא לח מעצמו להכי קרי ליה מרטא דלאו בר גיזה הוא : מתני' נעורים . דק דק שטעורין מן הפשתן וקורין לרישקש"ם : נפורים . שמנפרים הגפרים מן הטלים : וכפירות . כגון חטין וקטניות : כנפי יונה . טולה : גמ' שלא יפים . שיכול להעמיד עצמו בשעת הרוח : שלא יישן בהן . שמא יפיח לו ירלה קרי לבל אם יכול להזהר שלא יישן בהן כל הגופים נקיים בהפחה שיכולין להעמיד עצמן : ינקרו אם מוטו . שהוא תהא התפילין־יקרו לשון ניקור עיניים: קסדור . מניסמרל"ל שהיה ממונה על כך : כנפי יונה . כדמפרש לקמיה מפני שהם מוטות והם מגינין לישראל והויא להם ככנפים ליונה שהיא ממשלת ליונה והמלות ככנפים : כנפיה מגינות עליה . מן הלנה ומכל שוף ולדים הבא עליה היא נלחמת ומכה בראשם גפה מה שאין כן בשאר עופות : סרי הוא כזכל . דמוסיף הבל : מתני' שלחין . עורות כמו והפשיט תרגום ושלח : ומטלטלין אותן . בין שטמון בהן בין שלא טמן בהן רחזו למזגא עלייהו : ואין מטלטלין אותן . דמוקמת הן לטוות ולתרוג : כילד הוא עושה . זה שטמון בהן כילד יטול קדרתו הוחל ואסור לטלטלן שהרי היא טמונה כולה בהן : נוטל כיסוי . של קדרה שיש תורת כלי עליה ואף על גב שהן עליה לא חיכפה הן דלא נעשית בסיס להן שאין עשוי אלא לכסות קדרה : רבי אלעזר בן עזריה אומר קופה מטה על גדה ונוטל . כשבא ליטול הקדרה מטה הקופה על גדה : שמא יטול . הקדרה ויפלו הגיזין שמכאן ומכאן לתוך גומא שיבבה בהן ואם יצטרך לחזור ולהטמינה לא יוכל לטלטל גיזין לכאן ולכאן ולעשות גומא להחזירה בתוכה : נוטל ומחזיר . בגמרא מפרש לה : גמ' שלחין של נעורים . דמותר לטלטלן שאין עומדין לימכר ולא קפיד עלייהו כי ממנפי וחזי למזגא עלייהו : אבל של אומן . שעומדות למוכרן קפיד עלייהו הלכך לא למזגא קיימי ואין מטלטלין אותן : אבל של אומן כיון דקפיד עלייהו לא מטלטלינן להו אר דילמא של אומן תנן וכ"ש של בעה"ב ואמר להו ר' יונתן בן אלעזר מסתברא של בעה"ב תנן אבל של אומן קפיד עלייהו, אמר להו ר' חנינא בר המא כך אמר ר' ישמעאל בר' יוסי: אבא

וגזרו רבנן על טומאה שלא בשעת מלאכה משום טומאה, שבשעת מלאכה ועל הזאה שבשעת מלאכה משום הזאה שלא בשעת מלאכה : בזמן שהן לחין : איבעיא להו "לחין מחמת עצמן או דילמא לחין מחמת דבר אחר? ת"ש לא בתבן ולא בזגים ולא במוכין ולא בעשבים בזמן שהן לחין אי אמרת בשלמא 'לחין מחמת דבר אחר' שפיר אלא אי אמרת 'לחין מחמת עצמן', מוכין 'לחין מחמת עצמן' היכי משכחת לה? ממרטא דביני אטמי, והא דתני רבי אושעיא טומנין בכסות יבשה ובפירות יבשין אבל לא בכסות לחה ולא בפירות לחין 'כסות לחה מחמת עצמה' היכי משכחת לה? ממרטא דביני אטמי : מתני' טומנין בכסות, ובפירות, בכנפי יונה, ובנסורת של חרשים, ובנעורת של פשתן *דקה' רבי יהודה אוסר בדקה ומתיר בגסה : גמ' *א"ר ינאי 'תפילין צריכין גוף נקי *כאלישע בעל כנפים, מאי היא? אביי אמר שלא יפיח בהן רבא אמר שלא יישן בהן, ואמאי קרי ליה "בעל כנפים"? שפעם ארת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירה על ישראל שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו, והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק, ראהו קסדור אחד, רץ מפניו ורץ אחריו, וכיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו, אמר לו מה זה בידך? אמר לו כנפי יונה, פשט את ידו ונמצאו כנפי יונה לפיכך קורין אותו 'אלישע בעל כנפים', *ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות? משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה שנאמר °כנפי יונה נחפה בכסף וגו'" מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן : בנסורת של חרשין וכו' : איבעיא להו: רבי יהודה אנסורת של חרשין קאי או אנעורת של פשתן דקה *רבי יהודה אומר נעורת של פשתן דקה הרי הוא כזבל ש"מ אנעורת של פשתן קאי ש"מ : מתני' טומנין בשלחין ומטלטלין אותן, בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן, ביצד הוא עושה? נוטל את הכסוי והן נופלות ר"א בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל שמא יטול ואינו יכול להחזיר ורב"א נוטל ומחזיר : גמ' יתיב ר' יונתן בן עכינאי ורבי יונתן בן אלעזר ויתיב ר' חנינא בר חמא גבייהו אמר מיבעיא להו: שלחין של בעה"ב תנן וכ"ש שלחין של אומן תנן אבל אומן כיון דקפיד עלייהו לא מטלטלינן להו אר דילמא אומן קפיד עלייהו, אמר להו ר' חנינא בר המא כך אמר ר' ישמעאל בר' יוסי: אבא

ועל הזאה שבשעת מלאכה משום הזאה שלא בשעת מלאכה . תימה הלא גבי מקל שעשאו יד לקורדס קאמר דהוי חיבור לטומאה משמע אבל לא להזאה ואמאי והא לא שייך למגזר התם אטו שלא בשעת מלאכה כדאמר לעיל דאדם עשוי לזורקו בין הטלים וי"ל הכתם לא הוי חיבור להזאה משום דאפילו בשעת מלאכה לא הוי חיבור דבר תורה דלא תשיב כלל בית יד בשום פעם כיון שהוא עשוי לזורקו כל שעה :

אבל לא בכסות לחה כו' . גרלה דרבי אלעזר פליג אמתני' :

כאלישע בעל כנפים . להכי נקט אלישע דמסתמא כיון שנעשה לו גם בתפילין היה זהיר בהן והיה לו גוף נקי ומזה הטעם אין אנו יכולין ליפטר שהרי בזה אנו יכולין להזהר ואין תימה על מה שמטה זאת רפויה בידיו שגם בימי חכמים היתה רפויה כדתניא בפרק ר' אליעזר דמילה (לקמן קל.) ר"ש בן אלעזר אומר כל מטה שלא מסרו עצמן ישראל עליה בשעת גזירת המלכות כגון תפילין עדיין היא רפויה בידם והא דאמרינן בפ"ק דרחם הגנה (דף יז.) פושטי ישראל בגופן־קרקפתא דלא מנח תפילין אומר ר"ת דמיירי באותן שעושין מחמת מרד ומבזין המלה ושוחקין ברטיה שבידם־וברחשם כדאמר ביומא (דף לח:) פשעים אנו המרדין והא דאמר במדרש תפילין מפני מה לא החזיקו בהן מפני הרמאים אין נראה לר"י דמשום רמאין נמנעו מלעשות מטה אלא ה"פ מפני מה לא החזיקו באמנות באדם המניח תפילין *וקאמר מפני הרמאין שהיו מניחין תפילין לרמות בני אדם כדמפרש התם מעשה בתלמיד אחד שהפקיד מעותיו אצל אחד שהיה מניח תפילין כשתבע בו אמר להו"ס אמר ליה אותו תלמיד לא לך הפקדתי אלא לתפילין שעל ראשך ול"ע שם :

אביי אמר שלא יפיח בהן . שיוכל לשמור עצמו מלהפיח עד שיסיר תפילין כדפירש בקונט' אבל לא חיים שמא ישן דאע"ג דפעמים יוכל ליזהר משינה ורבא מצריך גם שיכול להעמיד עצמו בשעה שתתחזקו השינה שלא ישן פתאום ומיהו אביי נמי מודה דאסור לישן בהן כדתניא בפרק הישן (כובה כו. ושם) דאסור לישן בתפילין בין שינת קבע בין שינת עראי :

שלא יישן בהן . משום שלא יפיח בהן בשעת שינה לא משום חיסח הדעת אבל משום קרי אין לחוש כדאמר בפ' הישן (ג"ז שם:) דא"ל רבי יוסי ילדים לעולם חולין מפני שרגילין במומאה ופריך לימא קסבר ר' יוסי בעל קרי אסור להניח תפילין ומשני הכא בילדים וכשותיהם עמהם עסקינן שמא יבאו לידי הרגל דבר אבל משום קרי לא בעי למיסר : **נמצם** מרחשו . ואף על גב דאמר בסנהדרין (דף עד: ושם) בשעת גזרת המלכות אפי' על מטה קלה יהרג ואל יעבור ואפילו בשעוי ערקתא דמסחתא אסור הייט משום דבשעוי ערקתא מתנהג כעובד כוכבים ודומה שמוציא עצמו מכלל ישראל אבל הכא ליט עושה כלום אלא אחין לו תפילין בראשו שעה אחת והרבה ישראל שאין להם תפילין כמותו : **כנפיה** מגינות עליה . אור"ש דאמרינן במדרש* כל העופות כשהן יגעין ניעוחין ע"ג סלע והיונה בשעה שהיא יגעה פורחת באחת וניעוחת באחת : **טומנין** בשלחין ומטלטלין אותן . הא דאמר בפ"ק דבילה (דף יח.) טוחנין הטור לפני הדורסן דהתירו סופן משום תחילתן פי' כדי שישתוש לעורך יו"ט אבל טור דמערב יו"ט משמע התם דאסור לטלטל ובפרק כל כתבי (לקמן קמז:) קאמר אם מטלטלין חיק הספר עם הספר לא נטלטל עור אגב בשר משמע דעור בלא בשר אסור פירש"י בפרק כל כתבי (ג"ז שם*) דהכא מיירי בעור בהמה גסה והתם בעור בהמה דקה דלא חזי למזגא כולי האי ולפירושו האי דבילה אמי מיירי בעור בהמה דקה והא דתנן בפ' כל כתבי (דף קכ.) פורסין עור גדי על גבי התבה כו' צריך לומר לפי' דמיירי כשיחדו לישיבה ס"ור"ת מפרש דהכא מיירי ביבשין דאחזי למזגא עלייהו והתם בלחין אבא**

[גריס"ף וכרא"ש ליתא]

1. תפילין בעינן גוף נקי
2. אלישע בעל כנפים

[ועי' ירושלמי פרק היה קורא הלכה ד]

דברים מעולם

רבינו חננאל

להזאה וגזרו שאם נטמא הא' שלא בשעת מלאכה נטמא גם האחר בכל מקו' שהוא. ודוק' אם הוא (מחברן) מחובר עדיין משום טומאה שבשעת מלאכה . וגזרו גמי על הזאה שאם יזה על הא' אפילו בשעת מלאכה לא נטהר האחר אע"פ שהוא מחובר עמו משי' חזאה שלא בשעת מלאכה . פי' אם יראה שהזה בשעת מלאכה על האחד ונטהר גם האחר יטהר הוא כשיזה על האחד אפילו השני שלא בשעת מלאכה : פי' מירמא דביני אטמא העמר שבין הירכות של בהמה כיון שתחדר השתנתה שותת בין ירכותיה יש בו לחלוחית לעולם ואינו מתנגב לעולם ואפילו עושה מאותו צמר כסות יש בו לחלוחית : תפלין בו צריכין גוף נקי . קיי"ל כרבא דאמר שלא יישן בהן : ר' יהודה אוסר . אוקימנא בנעורת : טומנין בשלחין ומטלטלין אותן. פירוש שלחין עורות גלשין שגנזו (כצמר) [הצמר] ועדיין לא נעבד : אבא שלהא פירש

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ד מהלכות שבת הלכה ח :

יב ב מיי' פ"ד מהלכות שבת הלכה ח טוש"ע או"ח סימן רמז סעיף ג :

יג ג מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה עו סמג עשין סב טוש"ע או"ח סימן לז סעיף ב ג :

יד ד מיי' פ"ד מהלכות שבת הלכה ח :

טו ה מיי' פ"ד מהלכות שבת שם ופכ"ו הל' יב סמג לאוין סה טור טוש"ע או"ח סימן רנט סעיף ח :

נוסח לחין מחמת עצמן

מחמת דבר אחר

נוסח ענורות של אומן אם מותרים בטלטול בשבת מהגה

אשלות על אותה קבוצה על רבנים